

Asia

Ehdotus palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY muuttamisesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 16/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ehdotusta on käsitelty Alankomainen, Slovakian ja Maltan pj-kaudella. TSTK - neuvostossa 8.12.2016 asia oli esillä edistymisraportina.

Malta pyrkii joko poliittiseen yhteisymmärrykseen TSTK-neuvostossa 15.6.2017 tai antaa ehdotuksen käsittelystä tilanneselvityksen.

Ehdotuksilla pyritään edistämään yhdenvertaista kohtelua työntekomaan työntekijöiden ja ulkomaisen palveluntarjoajan työntekijöiden kesken sekä edistämään yritysten tasapuolisempia kilpailuedellytyksiä.

Poliittisesti vaikeita asioita neuvotteluissa ovat edelleen: 1) palkkaa koskevat ehdotukset, jolla muutettaisiin ”vähimmäispalkkakäsité” ”korvaus”-käsitteeksi ja tämän muutoksen aiheuttamat vaikutukset jäsenmaissa, 2) pitkäkestoista lähettämistä (yli 24 kk) koskeva ehdotus lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaisesta kohtelusta paikallisten työntekijöiden kanssa ja 3) alihankintaa koskeva vapaaehtoinen lauseke alihankinnan edellytyksistä. Vähemmän keskustelua on aiheuttanut soveltamisalan laajennus rakennusalan lisäksi myös muille sektoreille sekä vuokratyötilanteissa lähetettyjen vuokratyöntekijöiden pakollinen yhdenvertainen kohtelun työehtojen osalta työntekomaan työntekijöiden kanssa.

Suomen kanta

Suomi tukee tavoitetta parantaa lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua työntekomaan omien työntekijöiden kanssa sekä yritysten tasapuolisten kilpailuedellytysten edistämistä.

Suomi tarkastelee ehdotusta kokonaisuutena ja pyrkii jatkovalmistelussa oikeudellisesti johdonmukaiseen ja oikeusvarmuutta edistäviin muotoiluihin, joilla turvataan yritysten tasapuoliset kilpailuedellytykset ja työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu.

Ehdotus vastaa pitkälti Suomen järjestelmää.

1. Yleissitovien työehtosopimusten soveltamisalan laajentaminen

Komissio ehdottaa, että lähetettyjen työehtoja koskevat yleissitovat työehtosopimukset tulevat pakollisiksi lähetettyjen työntekijöiden osalta kaikilla talouden sektoreilla **rakennusalan lisäksi**.

Suomi soveltaa näitä työehtoja jo nykyään kaikilla toimialoilla, joten muutos ei vaikuta Suomeen. Suomi voi olla joustava komission ehdotuksen suhteen. Suomi voi hyväksyä komission ehdotuksen, jos ratkaisu direktiiviin olisi syntymässä tältä pohjalta.

2. Palkkasäännöksen tarkentaminen

Vähimmäispalkan sijasta ehdotuksessa säädettäisi korvauksista. Komission ehdottama muutos ei olisi Suomelle merkittävä. Se ei muuttaisi lähetetyille työntekijälle maksettavien korvauksien määräytymisperusteita (laki ja yleissitova työehtosopimus). Suomi tukee komission ehdotuksen tavoitetta saattaa direktiivi vastaamaan EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, mutta korostaa palkkauksen osalta kansallista toimivaltaa. Tästä syystä Suomi tukee puheenjohtajan ehdotusta siitä, että kohtaan lisätään palkan määräytymisen osalta myös viittaus kansallisiin käytäntöihin, mikä turvaa selkeästi nykytilan säilymisen.

Puheenjohtaja esittää nykytilaan nähden lisättäväksi työehtoina noudatettavaksi myös majoitusta koskevat ehdot, jotka määräytyvät lain, hallinnollisten määräysten ja yleissitovien työehtosopimusten perusteella. Suomi voi tukea majoituksen laatua ja vaatimuksia koskevia yleisiä ehtoja ja tavoitetta turvata huoneenvuokrausta ja asuntojen terveysvaatimuksia koskevat yleisesti sovellettavat vaatimukset sekä yleissitovien työehtosopimusten määräykset asumisesta sovellettavaksi lähetettyihin työntekijöihin samoin kuin näitä vaatimuksia sovelletaan kansallisiin työntekijöihin.

3. Lähetettyjen vuokratyöntekijöiden yhdenvertainen kohtelu

Ehdotuksen mukaan lähetettyihin vuokratyöntekijöihin olisi sovellettava pakollisesti työehtojen osalta vuokratyödirektiivin mukaista yhdenvertaisen kohtelun periaatetta suhteessa paikallisiin vuokratyöntekijöihin nähden. Nykyään säännöksen soveltaminen on vapaaehtoinen mahdollisuus jäsenmaille.

Suomi soveltaa jo nyt yhdenvertaisen kohtelun periaatetta lähetettyihin vuokratyöntekijöihin ja siten ehdotus ei vaikuta Suomen järjestelmään. Suomi voi olla joustava ehdotuksen suhteen. Mikäli ratkaisu näyttäisi syntyvän komission ehdotuksen pohjalta, Suomi voi tukea sitä.

Suomi pitää kuitenkin tärkeänä, että muotoilu turvaa nykyisen direktiivin tapaan mahdollisuuden myös muiden kuin työehtoja koskevien kansallisten vaatimusten säilyttämiseen kansallisten käytäntöjen mukaisesti työvoiman vuokrausyrityksille samalla tavalla kuin nykysäädös (esimerkiksi yksityisen työvälikäytännön maksuttomuus työnhakijalle/työntekijälle, kielto välittää työhön lapsityövoimaa sekä yhdenvertaisuusperiaatteen noudattaminen). Suomi tukee tältäkin osin nykytilan säilyttämistä.

4. Yli 24 kuukauden pituisen lähettämisen tilanteet

Puheenjohtaja ehdottaa erityistä säännöstä ja vaatimusta työntekijöiden yhdenvertaisesta kohtelusta sovellettavaksi, jos yhden työntekijän tai työntekijän korvaamisen tilanteissa useamman samaa työtä samalla työpaikalla tekevän työntekijän yhteenlaskettu oletettu tai tosiasiallinen lähettämisen kesto on 24 kk. Säännöstä sovellettaisiin työntekijän korvaamisen tilanteissa siten, että kumulatiiviseen lähettämisen keston laskettaisiin mukaan vain ne työntekijät, joiden lähettäminen kestäisi vähintään 6 kuukautta.

Pitkäkestoisissa lähettämistilanteissa jäsenvaltioiden tulisi turvata työntekomaassa lähetetyille työntekijöille työsopimukseen sovellettavasta laista huolimatta yhdenvertainen kohtelu paikallisten työntekijöiden kanssa samanlaisiin työehtoihin, jotka määräytyvät lain, asetusten, hallinnollisten määräysten ja yleissitovien työehtosopimusten perusteella niiden työehtojen lisäksi mitä 3 artiklan 1. kohdassa on edellytetään.

Puheenjohtaja ehdottaa poissuljettavaksi lisäeläkkeiden soveltamisen pitkäkestoisessa lähettämisessä sekä työsuhteen solmimista ja päättämistä koskevat vaatimukset.

Suomi pitää hyvänä puheenjohtajan lähestymistapaa (ns. negatiivinen lista) siitä, mitkä työehdot eivät tulisi sovellettavaksi pitkäkestoisissa lähettämisisä. Oikeusvarmuuden ja suojan tason säilymisen kannalta negatiivinen lista vaikuttaa selkeämmältä ratkaisulta. Osa jäsenmaista puolestaan haluaa samoilla perusteilla positiivisen listan säädettäväksi niistä työehdoista, joita ehdotettujen muutosten johdosta sovellettaisi nykytilan lisäksi lähetettyihin työntekijöihin pitkäkestoisissa lähettämistilanteissa.

Säännöksen ei tulisi edellyttää työehtojen korjaamista takautuvasti, jos vasta lähettämisen aikana selviää, että lähettämisen pituus tulee ylittämään kynnysajan, Suomen tavoitteena on sääntelyn selkeys sekä se, että se kohtelisi mahdollisimman yhdenvertaisesti vastaavanlaisessa tilanteessa olevia yrityksiä ja työntekijöitä.

Osana kompromissia Suomi voi hyväksyä 24 kk kuukauden aikarajan, mutta on valmis tutkimaan myös lyhyempiä aikarajoja erityisesti 6 kk:n osalta ottaen huomioon, että suuntaa-antavien tilastojen mukaan keskimääräinen lähettämisen kesto on unionissa noin 4 kk. Suomi voi tukea oletetun tosiasiallisen keston poistamista ehdotuksesta osana kompromissia.

5. Mahdollisuus säätää vähimmäispalkan tasosta alihankintaketjuissa:

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat säätää kansallisesti niin halutessaan, että alihankinnan edellytyksenä on se, että urakoitsija hyväksyy ainoastaan sellaisia alihankkijoita, jotka noudattavat syrjimättömästi tiettyjä esim. työehtosopimusten mukaisia palkkaehtoja.

Suomi voi osana kompromissia tukea vapaaehtoista säännöstä alihankinnan edellytyksistä, joka turvaa Suomen työehtosopimusjärjestelmän lähtökohdat sovellettavasta työehtosopimuksesta. Säännös antaisi joustoa jäsenmaille sen suhteen, mitä työehtosopimusta voitaisiin vaatia alihankinnoissa sovellettavaksi (muu kuin yleissitova työehtosopimus), jos jäsenvaltio haluaisi tällaista edellyttää. Suomen kannalta ongelmalliset muotoilut tulisi saada neuvotteluissa neutraalimpaan ja yleisempään muotoiluun.

Puheenjohtajan esittämä lisäys vaatimuksesta soveltaa tilaajan työehtosopimusta on liian kategorinen ja ongelmallinen Suomen työehtosopimusjärjestelmän kannalta, jossa järjestäytyneen työntajan tulee soveltaa alansa työehtosopimusta. Lähtökohtana tulisi olla se, että alihankkija voisi soveltaa tehtävän työhön sovellettavaa työehtosopimusta. Kun tilaaja ei toimi samalla alalla kuin sopimuskumppani ja tehtävä työ ei ole tilaajan oman toimialan mukaista työtä, johtaa ehdotettu säännös erikoiseen lopputulokseen, eikä se edistä yhdenvertaista kohtelua.

Lisäksi puheenjohtaja esittää tilaajalle tiedonantovelvoitetta työehtoja koskevista palkkamääräyksistä omalle sopimuskumppanilleen ennen sopimuksen tekemistä. Puheenjohtajan ehdotus on liian yksityiskohtainen tilanteissa, joissa on jo olemassa yleissitova työehtosopimus. Tiedonantovelvoite yleissitovista työehtosopimuksista tulisi olla yleisemmässä muodossa, koska viranomaisilla on velvoite informoida jo tällaisista työehtosopimuksista. Tiedonantovelvoitteen tulisi ainoastaan koskea yritystason työehtosopimusta, jos tällainen sopimus tuolisi sovellettavaksi tilaajan ja alihankkijan sopimuksen perusteella lähetettyjen työntekijöiden työhön työntekomaan kansallisen sääntelyn perusteella.

Säännös olisi valinnainen, joten sitä ei olisi pakko ottaa käyttöön. Sen vaikutuksia on silti syytä selvittää edelleen myös lähettävien yritysten kannalta. Toisaalta säännös saattaisi turvata oikein muotoiltuna julkisia hankintoja koskevat työlausekkeet ILO-sopimuksen 94 mukaisesti. Se saattaisi myös turvata mahdollisuuden edellyttää työntekomaan palkkatason noudattamista tilanteissa, joissa alalla ei olisi yleissitovaa työehtosopimusta tai muuta direktiivin mukaan muutoin noudatettavaksi tulevaa työehtosopimusta tai vähimmäispalkkalakia.

Pääasiallinen sisältö

Direktiivin soveltamisalan laajentaminen

Komissio ehdottaa direktiivin soveltamisalan laajentamista eli kattamaan **rakennusalan lisäksi myös muut toimialat**.

Suomi soveltaa jo nykyään direktiiviä kaikilla aloilla, joten muutos ei vaikuta Suomeen.

Palkkasäännöksen tarkentaminen

Komissio ehdottaa palkkasäännöksen tarkentamista siten, että vähimmäispalkka-käsitteen (minimum rates of pay) sijasta käytettäisiin ”korvaus” termiä (remuneration).

Ehdotuksen mukaan kuten nykyäänkin lähetettyihin työntekijöihin sovellettaisiin työntekomaan lakien tai yleissitovien työehtosopimusten palkkaussääntöjä. Vähimmäispalkan sijasta ehdotuksessa säädettäisi korvauksista. Muutoksella on pyritty huomioimaan EU-tuomioistuimen ratkaisu mm. Suomen Sähköalan Ammattiliiton tapauksessa. Suomessa lähetetyn työntekijän vähimmäispalkka ja erilaiset lisät määräytyvät yleissitovien työehtosopimusten perusteella.

Muutos ei olisi Suomelle merkittävä eikä muuttaisi lähetetyille työntekijälle maksettavien korvausten määräytymisperusteita.

Puheenjohtaja esittää nykytilaan nähden lisättäväksi työehtoina noudatettavaksi myös majoitusta koskevat ehdot, jotka määräytyvät lain, hallinnollisten määräysten ja yleissitovien työehtosopimusten perusteella.

Lähetettyihin vuokratyöntekijöihin sovellettavat yhdenvertainen kohtelu

Ehdotuksen mukaan lähetettyihin vuokratyöntekijöihin olisi sovellettava pakollisena vuokratyödirektiivin mukaista yhdenvertaisen kohtelun periaatetta suhteessa paikallisiin vuokratyöntekijöihin nähden työehtojen osalta.

Vuokratyöntekijät (uusi 3 artiklan 1 b kohta ja 3 artiklan 9 kohdan säilyttäminen):

Puheenjohtajavaltio ehdottaa komission ehdotuksen, esim. uuden 3 artiklan 1 b kohdan sekä muutetun direktiivin 96/71 3 artiklan 9 kohdan säilyttämistä:

9. Jäsenvaltiot voivat säätää tai määrätä, että 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yritysten on taattava 1 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetuille työntekijöille muunlaiset työehdot ja -olot kuin 3 artiklan 1 b kohdassa tarkoitettut, ja niitä sovelletaan tilapäisiin työntekijöihin siinä jäsenvaltiossa, jonka alueella työ suoritetaan tämän kuitenkaan vaikuttamatta 3 artiklan 1 b kohdan soveltamiseen.

Suomi soveltaa jo nyt yhdenvertaisen kohtelun periaatetta lähetettyihin työntekijöihin ja siten ehdotus ei vaikuta Suomen järjestelmään.

Mahdollisuus säätää vähimmäispalkan tasosta alihankintaketjuissa:

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat säätää kansallisesti niin halutessaan, että alihankinnan edellytyksenä on se, että pääurakoitsija hyväksyy ainoastaan sellaisia alihankkijoita, jotka noudattavat syrjimättömästi tiettyjä esim. työehtosopimusten mukaisia palkkaehtoja.

Komission ehdotuksen mukaan jos jäsenvaltion alueelle sijoittautuneet yritykset saavat lain, asetuksen, hallinnollisen määräyksen tai työehtosopimuksen nojalla käyttää sopimusvelvoitteidensa yhteydessä alihankkijana ainoastaan yrityksiä, jotka täyttävät tietyt työehdot mukaan lukien korvaus, voi jäsenvaltio syrjimättömästi ja oikeasuhteisesti edellyttää, että työntekijöitä lähettävien yritysten työntekijöihin on sovellettava vastaavia ehtoja näiden työskennellessä tämän jäsenvaltion alueella.

Puheenjohtaja on täsmentänyt komission ehdotusta siten, että alihankinnoissa tulisi soveltaa tilaajan soveltamaa työehtopimusta. Ehdotuksen tarkoituksena antaa mahdollisuus soveltaa alihankintatilanteissa muitakin kuin yleissitovia työehtosopimuksia.

Yli 24 kuukauden pituisen lähettämisen tilanteet

Puheenjohtaja ehdottaa erityistä säännöstä ja vaatimusta työntekijöiden yhdenvertaisesta kohtelusta sovellettavaksi, jos yhden työntekijän tai työntekijän korvaamisen tilanteissa useamman samaa työtä samalla työpaikalla tekevän työntekijän yhteenlaskettu oletettu tai tosiasiallinen lähettämisen kesto on 24 kk. Säännöstä sovellettaisiin työntekijän korvaamisen tilanteissa siten, että kumulatiiviseen lähettämisen keston laskettaisiin mukaan vain ne työntekijät, joiden lähettäminen kestäisi vähintään 6 kuukautta.

Erityisesti pitkäkestoista lähettämistä (yli 24 kk) ja siinä yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta (lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu työntekomaan työntekijöiden kanssa) koskevaa ehdotusta on pyritty muuttamaan yksinkertaisempaan muotoon ja yhteensopivaksi Rooma I-asetuksen sääntelyn kanssa Maltan pj-kaudella.

Nyt puheenjohtaja esittää säädettäväksi ainoastaan työehdoista, jotka lähetetylle työntekijälle tulee turvata sen lisäksi mitä nykyään direktiivin 96/71/EY 3 artiklan 1. kohdassa on edellytetään lukuun ottamatta lisäeläkkeitä, työsuhteen solmimista ja päättämistä koskevia menettelyjä. Näiden poissuljettavien asioiden osalta sääntely kuuluu työntekijän lähtömaan/työsopimukseen muutoin sovellettavan lain kautta säädettäväksi.

Tämä ns. negatiivinen lista herättää vastustusta monissa jäsenmaissa, jotka puolestaan haluavat säädellä asiaa ns. positiivisen listan kautta (lueteltavaksi kaikki lisätyöehdot, jotka lähetetylle työntekijälle tulisi turvata pitkäkestoisissa lähettämistilanteissa).

Jos työntekijä lähetetään yli 2 vuodeksi tai jos lähettäminen kestää tosiasiallisesti yli 2 vuotta, häntä tulisi kohdella työoikeuden osalta pääosin samalla tavalla kuin *vastaanottavan maan* työntekijöitä. Säännös edellyttäisi Suomen lainsäädännön muuttamista.

Lisäselvitystä vaatii vielä se, tulisiko säännöstä soveltaa pitkäaikaisen lähettämisen tilanteissa lähtökohtaisesti lähettämisen alusta alkaen, jos oletettu lähettämisen kesto on 24 kk jos lähettämisen alusta lukien vai vasta kun lähettäminen tosiasiallisesti ylittää 24 kk:n aikarajan.

Säännöksen soveltaminen edellyttäisi, että yksittäisen työntekijän tai työntekijän korvaamisen tilanteissa useamman samaa työtä samalla työpaikalla tekevän työntekijän yhteenlaskettu oletettu tai tosiasiallinen lähettämisen kesto on 24 kk. Säännöstä sovellettaisiin työntekijän korvaamisen tilanteissa siten, että kumulatiiviseen lähettämisen keston laskettaisiin mukaan vain ne työntekijät, joiden lähettäminen kestäisi vähintään 6 kuukautta.

Puheenjohtajan lopullista ehdotusta mm. 24 kk ja 6 kk aikarajasta ei ole saatu.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artikla 53 (1) ja artikla 62, tavanomainen lainsäädäntömenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin vastuuvaliokunta on työllisyys- ja sosiaaliasioiden valiokunta (EMPL), jonka raportioijana toimivat Elisabeth Morin-Chartier (PPE) ja Agnes Jongerius (S&D). Lisäksi IMCO ja JURI valiokunnat antavat lausunnon EMPL:lle.

Ehdotusta käsitellään EMPL:n valiokunnassa ja ensimmäinen raporttiluonnos annettiin 6.12.2016. Raporttiin on tehty 500 muutosehdotusta, joiden käsittely jatkuu. Valiokunnan on tarkoitus äänestää raportista 12.7.2017.

Kansallinen valmistelu

Ehdotusta on käsitelty EU 28 työoikeusjaostossa 31.3.2016, 10.5.2016 ja 7.9.2016, 11.5.2017. Työoikeusjaostoa on kuultu kirjallisesti puheenjohtajamaan ehdotuksista kirjallisesti keväällä 2017 ennen neuvoston työryhmän kokouksia.

EU26-työsuojelelujaaostoa on tiedotettu neuvottelujen etenemisestä kokouksissa 8.4.2016, 3.6.2016, 23.9.2016, 29.11.2016 ja 7.2.2017.

EU-ministerivaliokunta 1.4.2016.

Eduskuntakäsittely

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut ehdotuksesta lausunnon suurelle valiokunnalle 13.5.2016. Sosiaali- ja terveystyövaliokunta on antanut ehdotuksesta lausuntonsa 27.4.2016.

Suuri valiokunta on antanut lausuntonsa 20.5.2016. Lisäksi ehdotusta on käsitelty TSTK-neuvostokäsittelyn yhteydessä 15.6.2016 ja 2.12.2016.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotus koskee työoikeutta, joka kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 21 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella on tarkoitus luoda tasavertaiset kilpailuedellytykset kotimaisille yrityksille suhteessa ulkomaisten palvelujen tarjoajien kanssa.

Palkkasäännöksen tarkentaminen vaikuttaa suomalaisten yritysten asemaan, jotka tarjoavat ulkomailla palveluita. Korvauskäsitteen kautta osassa jäsenmaita lähetetyille työntekijöille turvattavat palkkaerät laajenevat. Lisäksi asumista koskevat vaatimukset aiheuttavat lisäkustannuksia palveluja tarjoaville yrityksille niissä maissa, joissa on säädetty tällaisista vaatimuksista. Suomessa joissakin yleissitovissa työehtosopimuksissa on asumista koskevia vaatimuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin (96/71/EY) muutosehdotuksen (KOM(2016) 128) käsittely keskeytyi Alankomaan pj-kaudella 11 (lähinnä itäisen) jäsenvaltion parlamentin annettua nk. keltaisen kortin eli toissijaisuusmoitteen asian johdosta. Komissio vastasi keltaiseen korttiin 20.7. Se ilmoitti pitävänsä ehdotuksensa muuttumattomana ja totesi sen olevan toissijaisuusperiaatteen mukainen. Tämä on ollut myös Suomen näkemys. Komission tiedonantoa käsiteltiin työryhmässä 2.9.2016.

Aihe jakaa edelleen voimakkaasti jäsenvaltioita. Erityisesti eräillä itäisen Euroopan mailla on kielteinen näkemys asiaan mm. korvauksen käsitteestä ja sen negatiivisesta vaikutuksesta palvelujen tarjontaan, kun taas läntisessä Euroopassa, johon palveluntarjonta pääosin suuntautuu, ehdotukseen suhtaudutaan yleisesti varsin myönteisemmin.

Ehdotus liittyy myös tulevaan liikennepakettiin, jonka komission on tarkoitus antaa 31.5.2017. Komission tarkoituksena on esittää tässä paketissa myös mahdollista kynnysaikaa lähetettyjen direktiivin soveltamiseksi ns. kabotaasikuljetuksiin.

Asiakirjat

Puheenjohtajan kompromissiasiakirjaa ei ole vielä saatavilla.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Päivi Kantanen, TEM, paivi.kantanen@tem.fi, puh. 050 396 0194
Liisa Heinonen, TEM, liisa.heinonen@tem.fi, puh. 050 396 0605

EUTORI-tunnus

EU/2016/0740

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
